

CULTUUR

Odyseus à la Pesapane

Ze werkt figuratief, laat zich inspireren door de klassieken, en trekt zich van de hedendaagse preutsheid niets aan: *Odyseus en de verdrinkenen en de geredden* is het nieuwe project – expositie in Leiden, en boek – van Elisa Pesapane, die zich als ware kunstenaress (dus niet: kunstenaar) zich niet door correctheid laat corrigeren.

09/06 | 2026

door Arjan Peters

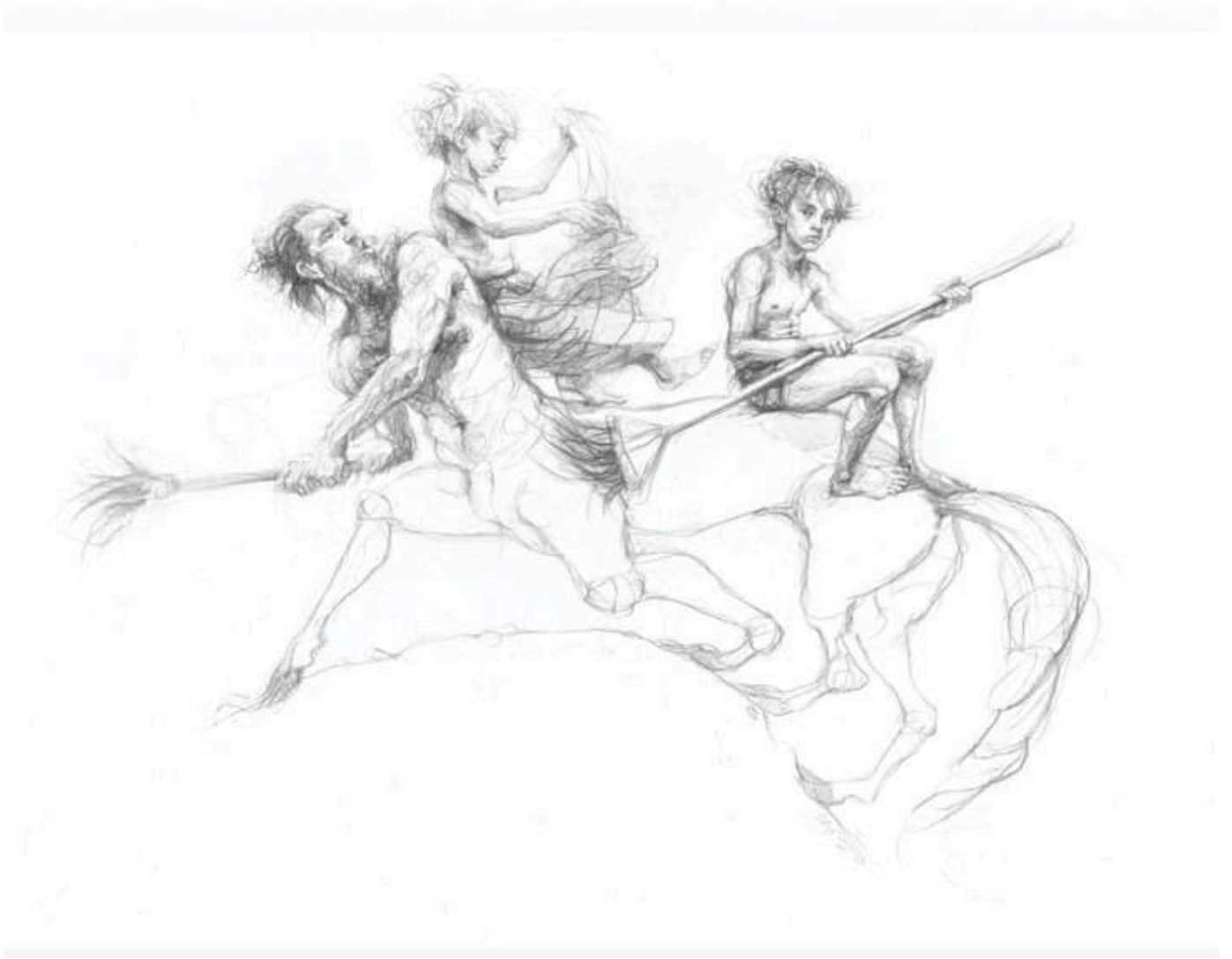
Leestijd 3 minuten

[Luisteren](#)

TEKENING: ELISA PESAPANE

Het heeft wel wat van een zwembad, de 50 vierkante meter in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden waar de Odysseus-expositie van Elisa Pesapane (1979) donderdag 11 juni open gaat: veel blauw, veel water, zee, zwembad, badkleding, parasols en sandalen in tekeningen en blow-ups. Het is een totaalervaring die de bezoeker wacht: in veertien hoofdstukken, vergelijkbaar met staties, vertelt de kunstenares een hedendaags Odysseus-verhaal: hoe hij met zijn broertje (had hij die dan? Homerus noch Dante maakt daar melding van, maar ja, ze heeft twee zonen die voor haar poseerden) op reis gaat, op zoek naar de verloren mensheid. Dan ontstaat er een buitengewone tocht, die net zozeer doet denken aan een campingvakantie als aan een mythische reis waarop nimfen, centaurs, 'cycloopjes' en chimaeren opduiken.

Zo modern heb je klassieke tekeningen zelden gezien. Die ervaring weet de vindingrijke Pesapane (vader was Nederlands, moeder is Italiaanse) vaker op te roepen. In voorgaande jaren exposeerde ze onder meer tekeningen bij de expositie *Couperus en de Oudheid*, ze schreef en schilderde in *Liefde na Auschwitz* (drieluik en uitklapboek) een gesamtwerk met Arnon Grunberg, samen met Dirk van Delft (tekst) maakte ze 't Had gekund, waarin Antoni van Leeuwenhoek en Johannes Vermeer heel plausibele dialogen voerden tijdens wandelingetjes in zeventiende-eeuws Delft, ze bracht Jean Pierre Rawie en vrij tekenwerk samen in een boek en tentoonstelling, en illustreerde bij teksten van Hafid Bouazza en Drs P.

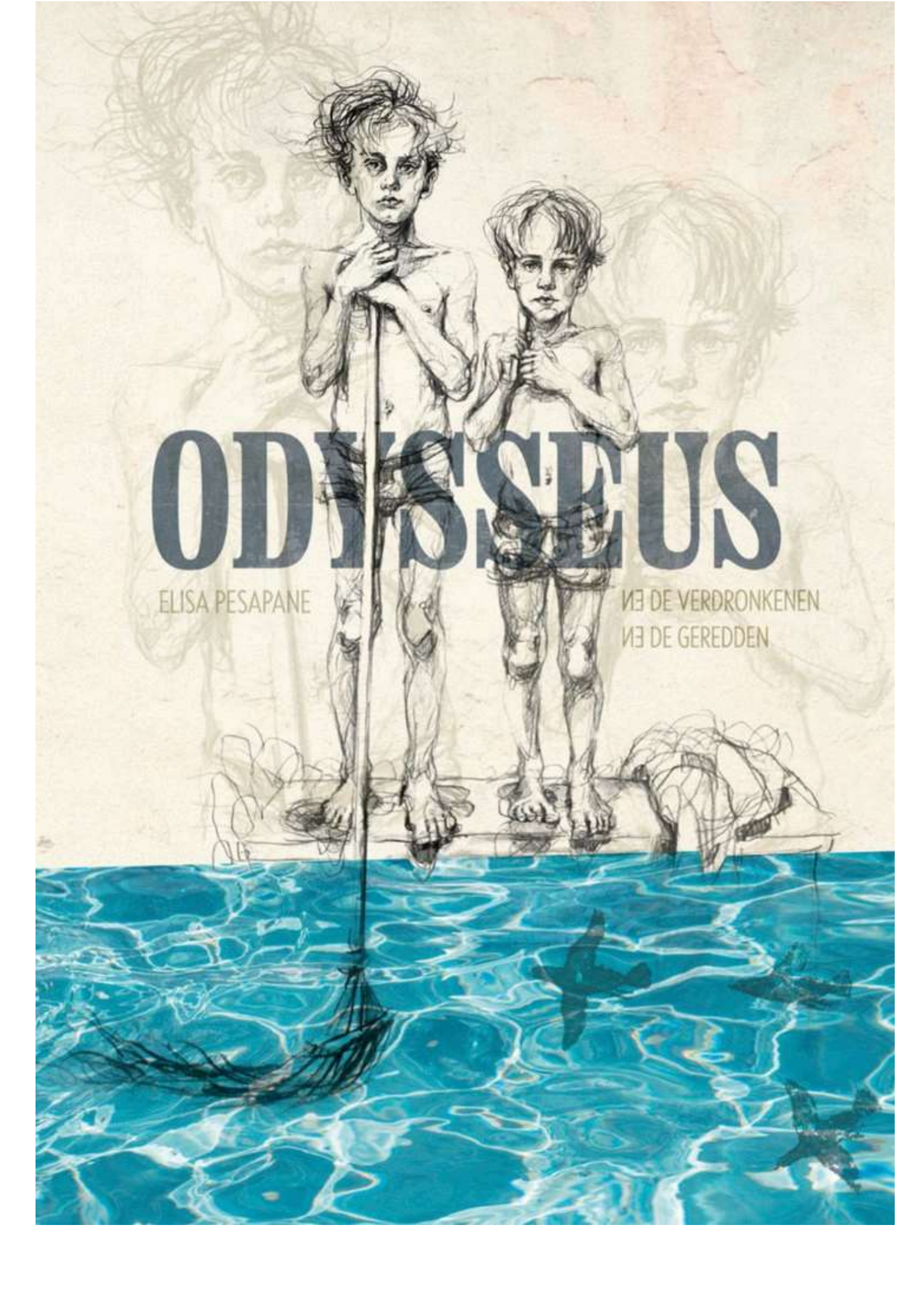
De strijd tussen de centaur en Odysseus en zijn broer

Maar nu ging ze terug naar Dante. Dat zat zo. Vlak voor corona kwam ze op het eiland Corfu terecht, waar de rots ligt dat het schip van Odysseus zou zijn geweest. Pas in het infernale Aquapark van Corfu viel het kwartje: daar zag ze hoe vette toeristen zich elk halfuur door een golfslagbad kortstondig en verzaligd in beweging lieten brengen. Dit is de hel waar Dante het over had, dacht ze: haar oma kon vroeger complete canti uit *De Goddelijke Komedie* blootshoofds reciteren, en haar kleindochter heeft er toen ook de nodige opgepikt - en vulde die later aan, toen ze na de Kunstacademie nog Italiaans studeerde.

Tekeningen van Elisa Pesapane in het Rijksmuseum van Oudheden in Leiden. Foto: Mike Bink

Ze nam een motto van Dante: ‘The darkest places in hell are reserved for those who maintain their neutrality in times of moral crisis’. Geen neutrale afstandelijkheid maar nieuwsgierig blijven en zelf nadenken, dat is het devies. Dat leverde dit mythologische sprookje op, geschikt voor kinderen en alle anderen, met uitzondering misschien van moderne zedenpredikers die het vertoon van naakte lichaamsdelen niet gepast vinden. Polyamoureuze homo’s en hetero’s: welja, moet kunnen, en is trouwens reuze klassiek. De mythologie is welbeschouwd heel inclusief en modern.

ODYSSEUS

ELISA PESAPANE

DE VERDRONKENEN
DE GEREDDEN

‘Hier, moet je kijken, een centaur met een kut op zijn borst, dat is toch leuk?’ Opgetogen blikte ze in het rond in de fresco-achtige ruimte van het Rijksmuseum voor Oudheden, waar ze een jaar geleden haar project aankondigde, en waar ze ook een persoonlijk gemaakte selectie beeldjes uit de Etruskische collectie van het museum bij mocht plaatsen die een rol hebben in het decor. Doe maar, zeiden ze. Tot haar geluk kon ze ook nog als artist-in-residence in Rome verblijven, de zomervakanties met haar zonen Federico en Dario (nu 12 en 15, maar 7 en 9 toen ze hiervoor poseerden) leverden ook bruikbare scènes op, plus bezoeken aan de necropolen van de Etrusken, tegenwoordig Umbrië, waar het land heel Montale-achtig leeg is en trouwens haar held Jan Cremer een huis had en atelier. Zijn Odyssee-reeks heeft ze nog niet eens gelezen. Maar ’s mans werkdrift, zijn schrijf- en schildertalent, het robuuste en gedurfde, daarmee voelt ze grote verwantschap.

Dat decor waar haar tekeningen nu hangen, dat is net alsof we in haar hoofd zitten. Zo ziet het er daar uit: het is er druk, bruisend, gezellig, er kan gelachen worden, en dat Odysseus zichzelf opnieuw uitvindt, is ten slotte wel het beste bewijs dat nieuwsgierigheid altijd iets oplevert.

In het prachtig vormgegeven boek is het verhaal ook van haar hand. Dat betekent veel onverwachte wendingen die met elan worden aangekondigd: ‘De nimf betreurt het afscheid te moeten nemen van het goddelijke lichaam van de sater, maar troost zich ermee dat er na het ongeluk met de centaur niet veel meer over is van de schoonheid van zijn minnaar. Daarnaast heeft hij vreselijk veel zin in koffie.’

Odysseus zoekt de mensheid op zee

Het idee dat ze 7 jaar geleden voor het eerst had, is werkelijkheid geworden. Haar eigen Odyssee – en dát, terwijl ze zelf het VWO niet eens heeft afgemaakt. Maar als kunstenares mag je dat. Neenee, dat hoorde ik goed, ze is géén kunstenaar en ook géén tekenaar. Tekenarés! Die mooie vrouwelijke uitgang bestaat niet voor niets. Heb ik haar lange nagels wel gezien? Nep. En haar haren? Geblondeerd. Wat denk ik dat dat gekost heeft?

**Onbeperkt lezen? Abonneer vanaf slechts
5 euro per maand.**

Kies een abonnement

Ik ben abonnee

Met uw donatie steunt u de onafhankelijke journalistiek van *HP/De Tijd*. Word donateur of word abonnee, al vanaf €5 per maand.

RELEVANT

COLUMN

Arthur van Amerongen

Kent u die grap van Jos Collignon en die twee Marokkanen die de wereldcup jatten?

PREMIUM door Arthur van Amerongen

‘De strijd om de ruimte is een ideeënstrijd’

PREMIUM door Bina Ayar

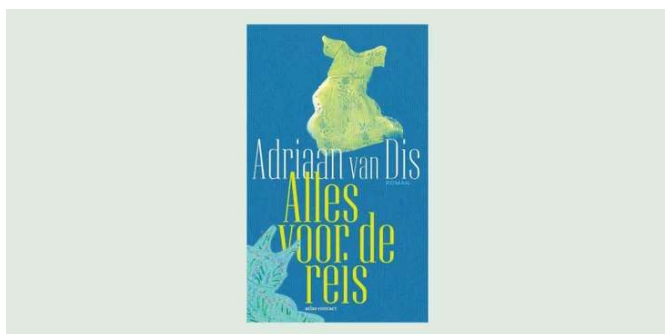
AUTEUR

Arjan Peters

RELEVANT

Algen kunnen ook walgen

PREMIUM door Arjan Peters

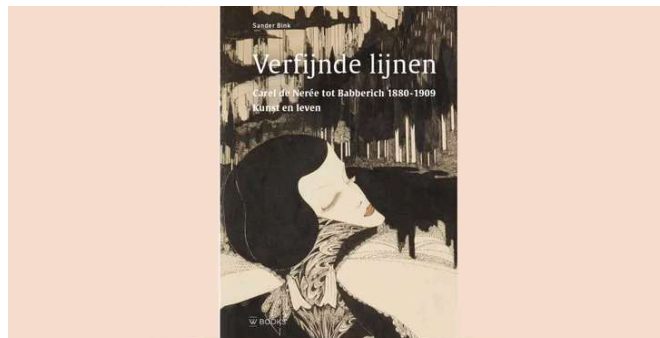
Als de eerste zin er is, kan het schrappen beginnen

PREMIUM door Arjan Peters

Nieuw literair talent dient zich aan: Sarah van der Maas

PREMIUM door Arjan Peters

De koude lach en fijne lijnen van Carel de Nerée

PREMIUM door Arjan Peters

Inschrijven nieuwsbrief

☐ HP/De Tijd mag mij eens per week een nieuwsbrief sturen.

Uw e-mailadres

verstuur

abonnement

[abonneren](#)

[opzeggen](#)

[adres wijzigen](#)

[nazenden](#)

[veelgestelde vragen](#)

over HP/De Tijd

[colofon](#)

[de makers](#)

[doneren](#)

[adverteren](#)

[archief](#)

[nabestellen](#)

[partnerbijdrage](#)

HP/De Tijd

HP/De Tijd biedt een frisse, uitdagende blik die aanzet tot nadenken. Weg met de waan van de dag, schreeuwende koppen en voorgekauwde meningen. Hier vindt u originele verhalen die raken en analyses en opinies die u nergens anders leest. Voor nieuwsgierige geesten en slimme lezers die snakken naar betrouwbare informatie in een onbetrouwbare wereld. Breek uit uw bubbel en abonneer u op de onafhankelijke journalistiek van *HP/De Tijd*.

[abonneren](#)

[adverteren](#)

HP/DE TIJD

[over HP/De Tijd](#)
[gebruikersvoorwaarden](#)
[inkoopvoorwaarden](#)
[privacy](#)
[colofon](#)